RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA PEDAGOGIK FAROVONLIKNI TA'MINLASHNING PEDAGOGIK MODELI

Kadirova Xurshida Abduxalilovna
Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika fakulteti
Umumiy pedagogika kafedrasi dotsenti p.f.f.d(Phd)

Annotatsiya: ushbu maqolada pedagogik farovonlik tushunchasining mazmuni, raqamli transformatsiyaning pedagog faoliyatiga ta'siri hamda pedagogik farovonlikni ta'minlashga qaratilgan pedagogik modelning tarkibiy qismlari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: pedagogik farovonlik, raqamli transformatsiya, pedagogik model, raqamli kompetentlik, oliy ta'lim, innovatsion pedagogika, kasbiy rivojlanish.

Аннотация: В данной статье раскрываются содержание понятия педагогического благополучия, влияние цифровой трансформации на профессиональную деятельность педагога, а также основные компоненты педагогической модели, направленной на обеспечение педагогического благополучия в современных условиях. Рассматриваются теоретические основы формирования благополучия педагога в цифровой образовательной среде, анализируются факторы, влияющие на профессиональную эффективность, психологическую устойчивость и готовность преподавателя к инновационной деятельности.

Ключевые слова: педагогическое благополучие, цифровая трансформация, педагогическая модель, цифровая компетентность, высшее образование, инновационная педагогика, профессиональное развитие.

Abstract: This article examines the essence of pedagogical well-being, the impact of digital transformation on teachers' professional activities, and the key components of a pedagogical model aimed at ensuring pedagogical well-being in the context of digital transformation. The paper discusses the theoretical foundations of teachers' well-being in a digital educational environment and analyzes the factors influencing professional effectiveness, psychological resilience, digital competence, and readiness for innovative educational practices.

Keywords: pedagogical well-being, digital transformation, pedagogical model, digital competence, higher education, innovative pedagogy, professional development.

Kirish

Dunyo miqyosida raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi ta'lim tizimini ham tubdan o'zgartirmoqda. Oliy ta'lim muassasalarida elektron ta'lim platformalari, sun'iy intellekt asosidagi dasturlar, masofaviy ta'lim tizimlari hamda raqamli boshqaruv texnologiyalarining keng qo'llanilishi pedagog faoliyatining mazmunini yangicha yondashuvlar asosida tashkil etishni talab qilmoqda. O'qituvchi endilikda faqat bilim beruvchi emas, balki zamonaviy texnologiyalar yordamida talabaning mustaqil ta'lim olishini tashkil etuvchi, uning ijodiy salohiyatini rivojlantiruvchi va ta'lim jarayonini samarali boshqaruvchi mutaxassis sifatida faoliyat yuritmoqda.

Raqamli transformatsiya pedagoglar uchun keng imkoniyatlar yaratishi bilan birga, yangi muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Axborot oqimining ortishi, yangi texnologiyalarni tezkor o'zlashtirish zarurati, elektron hujjatlar bilan ishlash hajmining ko'payishi hamda masofaviy ta'limning kengayishi ayrim pedagoglarda emotsional zo'riqish va kasbiy charchashni yuzaga

keltirmoqda. Bunday sharoitda pedagogning kasbiy faoliyatdan qoniqishi, psixologik salomatligi va innovatsion faoliyatga tayyorligini ta'minlash pedagogik farovonlik tushunchasi bilan uzviy bog'liq hisoblanadi.

Pedagogik farovonlik pedagogning kasbiy faoliyatni yuqori samaradorlik bilan olib borishi, o'z kasbidan qoniqish hosil qilishi, psixologik barqarorligini saqlashi hamda zamonaviy ta'lim talablariga muvaffaqiyatli moslasha olishini ifodalovchi murakkab pedagogik tushunchadir. Mazkur tushuncha o'qituvchining bilim va ko'nikmalari bilan bir qatorda, uning motivatsiyasi, kasbiy qadriyatlari, ijodkorligi, muloqot madaniyati va emotsional holatini ham o'z ichiga oladi.

Pedagogik farovonlikning yuqori darajada shakllanishi pedagogning ta'lim jarayoniga bo'lgan ijobiy munosabatini kuchaytiradi, innovatsion faoliyatga qiziqishini oshiradi hamda talabalarning o'quv motivatsiyasi va ta'lim sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli bugungi kunda pedagogik farovonlikni rivojlantirish ta'lim tizimining muhim strategik vazifalaridan biri sifatida qaralmoqda.

Raqamli transformatsiya pedagog faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Elektron platformalar, masofaviy ta'lim tizimlari, sun'iy intellekt asosidagi dasturlar va raqamli baholash vositalari ta'lim jarayonini yanada qulay, tezkor va samarali tashkil etish imkoniyatini yaratmoqda. Shu bilan birga, pedagoglarning raqamli kompetentligini oshirish zaruratini ham yuzaga keltirmoqda.

Raqamli texnologiyalar yordamida o'quv materiallarini vizuallashtirish, individual ta'lim yo'nalishlarini shakllantirish, talabalar bilimini tezkor baholash va tahlil qilish imkoniyatlari kengaymoqda. Natijada o'qituvchi ko'proq ijodiy faoliyat bilan shug'ullanishi, talabalarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishi mumkin bo'lmoqda.

Biroq raqamli vositalardan foydalanish darajasining ortishi bilan bog'liq ayrim salbiy holatlar ham mavjud. Jumladan, doimiy onlayn faoliyat, axborot yuklamasining ko'payishi, texnologik yangiliklarga tez moslashish zarurati pedagoglarda stress, emotsional charchash va kasbiy zo'riqishni yuzaga keltirishi mumkin. Shu sababli raqamli transformatsiya jarayonlari pedagogik farovonlikni ta'minlash mexanizmlari bilan uyg'un holda amalga oshirilishi lozim.

Raqamli transformatsiya sharoitida pedagogik farovonlikni ta'minlash modeli beshta asosiy komponentdan iborat bo'lishi mumkin.

Birinchi komponent motivatsion yo'nalishni o'z ichiga oladi. Unda pedagogning kasbiy qadriyatlari, o'z ustida ishlashga bo'lgan ehtiyoji, innovatsion faoliyatga qiziqishi hamda kasbiy rivojlanishga intilishi asosiy o'rinni egallaydi.

Ikkinchi komponent kognitiv yo'nalish bo'lib, u pedagogning zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli platformalar, sun'iy intellekt vositalari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha bilimlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Uchinchi komponent texnologik yo'nalish hisoblanadi. Ushbu bosqichda pedagog elektron ta'lim platformalari, multimedia vositalari, virtual laboratoriyalar va raqamli baholash tizimlaridan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

To'rtinchi komponent kommunikativ yo'nalish bo'lib, pedagog va talaba o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, jamoaviy ishlash madaniyatini rivojlantirish hamda samarali pedagogik muloqotni shakllantirishni nazarda tutadi.

Beshinchi komponent refleksiv yo'nalishdan iborat bo'lib, unda pedagog o'z faoliyatini tahlil qiladi, kasbiy rivojlanishini baholaydi, mavjud muammolarni aniqlaydi hamda ularni bartaraf etish bo'yicha yangi maqsadlarni belgilaydi.

Mazkur komponentlarning o'zaro uyg'unligi pedagogik farovonlikning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Taklif etilayotgan modelni amaliyotga joriy etish bir necha ketma-ket bosqichlarda amalga oshirilishi maqsadga muvofiqdir. Dastlab pedagoglarning mavjud raqamli kompetentligi va pedagogik farovonlik darajasi diagnostika qilinadi. Keyingi bosqichda malaka oshirish kurslari, seminar-treninglar hamda amaliy mashg'ulotlar orqali zarur bilim va ko'nikmalar rivojlantiriladi. Shundan so'ng pedagoglar zamonaviy raqamli vositalardan foydalanishga jalb etilib, ularning faoliyati monitoring qilinadi. Yakuniy bosqichda erishilgan natijalar tahlil qilinib, pedagogik modelning samaradorligi baholanadi.

Xulosa

Raqamli transformatsiya ta'lim tizimining rivojlanishida muhim omil bo'lib, pedagog faoliyatining mazmuni va sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy pedagogdan yuqori darajadagi raqamli kompetentlik, innovatsion fikrlash, kasbiy moslashuvchanlik va psixologik barqarorlik talab etilmoqda. Bunday sharoitda pedagogik farovonlikni ta'minlash pedagogning shaxsiy rivojlanishi bilan bir qatorda ta'lim sifati va talabalar natijadorligini oshirishning ham muhim omiliga aylanadi.

Taklif etilgan pedagogik model motivatsion, kognitiv, texnologik, kommunikativ va refleksiv komponentlarning uzviy uyg'unligiga asoslanadi. Mazkur modelni oliy ta'lim muassasalari faoliyatiga joriy etish pedagoglarning kasbiy qoniqishini oshirish, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish hamda ta'lim jarayonining sifatini yanada takomillashtirishga xizmat qiladi. Kelgusida ushbu modelni eksperimental sinovdan o'tkazish, uning samaradorligini empirik ma'lumotlar asosida baholash hamda pedagogik farovonlikni monitoring qilish mezonlarini ishlab chiqish ilmiy tadqiqotlarning istiqbolli yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-son Farmoni. 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2022.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF–6079-son Farmoni. "Raqamli O‘zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida. – Toshkent, 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasining "Ta'lim to‘g‘risida"gi Qonuni. O‘RQ–637. – Toshkent, 2020.
4. O‘zbekiston Respublikasining "Pedagogning maqomi to‘g‘risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2024.
5. Hargreaves, A., & Fullan, M. (2020). *Professional Capital: Transforming Teaching in Every School*. New York: Teachers College Press.
6. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017–1054.
7. Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu).* Luxembourg: Publications Office of the European Union.